

וְתַחַל יִתְּ שְׂמָא דְאֵלֵהּךְ אֲנָא
 יי: יג לא תַעֲשׂוּק יִתְּ חֲבֵרְךְ
 וְלֹא תֵאֲנֵס לֹא תְבִית אֲגְרָא
 תִּיֵא לא תַעֲשֵׂק מִצִּיעָא קִיָּא: וְלֹא תִגְזֹל
 מִצִּיעָא כֹּר: קִיָּב: מִכֹּרֵת טו: שְׂכֻרֵת
 מֵה: חוֹלִין קִמָּא: תְּמֹרֵה ו: לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת
 שְׂכִיר בִּיָּק צַט: מִצִּיעָא קִי: קִיָּב: שְׂכֻרֵת
 מֵה:

ותחל ית שמה דאלהך אנא
 יי: יג לא תעשוך ית חברך
 ולא תאנס לא תבית אגרא
 תיא לא תעשק מציעא קיא: ולא תגזול
 מציעא כר: קיב: מכרות טו: שכורות
 מה: חולין קמא: תמורה ו: לא תלין פעלת
 שכיר בייק צט: מציעא קי: קיב: שכורות
 מה:

בעל הטורים

(יג) לא תלין פעולת שכיר. וסמך ליה לא תקלל כי אף אם ילין שכרך אל תקללהו אלא תתבעהו בבית דין:

רש"י

לפי שנאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא
 (שמות כ, ז), יכול לא יהא חייב אלא על שם
 המיוחד, מנין לרבות כל הכנויין, ת"ל ולא
 תשבעו בשמי לשקר, כל שם שיש לי: (יג) לא
 תעשק. זה הכונש שכר שכיר (מ"כ פרשתא ב):
 לא תלין. לשון נקבה, מוסב על הפעולה:

עיקר שפתי חכמים

צ כי הפעל תלין יש לו שני מובנים. לשון נוכח לומר. ולשון נסחרת לנקבה. וכאן היא מושגת נקבה נסחרת ומוסב על הפעולה. דאל"כ מלת אתך מיותרת:

לקוטי הלכות

כמו־כן פרנסתו נמשכת לו בנקל יותר, כי
 עקר השפע נמשכת מבחינת שמירת הזכרון
 הנ"ל. וזה שכתוב בזהר הקדוש: "שטו העם
 ולקטו" בשטותא, כי עקר עבודת ויגיעות
 הפרנסה הוא מחמת שטות וחסרון הדעת,
 הינו מחמת שאינו מגדיל דעתו לדבק
 מחשבתו בעלמא דאתי, שזה עקר הגדלת
 הדעת. וכל הממון והפרנסה שאדם מרויח
 על־ידי יגיע כפו, זה הממון הוא בחינת ברור
 הניצוצות דקדושה, שהם מבחינת הזכרון
 הקדוש הנ"ל, מהפטר־א־אחרא, שהוא בחינת
 שכחה; ועל־ידי־זה בעצמו נתפסן פגם
 העבודת והיגיעה, שהוא גם־כן מבחינת
 שכחה, הפך הזכרון, שזה בחינת מה שאמר
 השם יתברך לאברהם אבינו, עליו השלום:
 "ידע מדע, ועבדום", זה בחינת התגברות
 גלות פרעה ומצרים, שהם בחינת שכחה,
 בחינת פגם הזכרון, אבל: "ואחרי כן יצאו
 ברכש גדול". וזה העשירות דקדושה שזכו
 ישראל אז לברר מהם, הוא בחינת ברור
 הניצוצות הקדושות, שזה בחינת תקון הזכרון.
 וזה בחינת מה שהזהירה התורה הקדושה

(יג) לא תעשק את רעך - מה שכתוב:
 "לא תעשק את רעך". 'רעך' דוקא. וכן: "לא
 תחמד בית רעך". 'רעך' דיקא. כי כל אחד
 יש לו חמדה לבית רעהו דיקא, הינו שהוא
 רעהו וחברו בשרשו כפי גלגולי הנשמות
 ומחמת שבגלגול הראשון היה זה הממון שלו
 וכיצא בזה כמה בחינות, מחמת זה יש לו
 תאוה וחמדה לזה הבית והממון שהוא עכשו
 של חברו, אבל באמת התורה הזהירה אותנו
 על זה. כי אסור לגע בשל חברו, אף־על־פי
 שהוא חברו ורעהו בשרשו מצד הגלגול,
 אף־על־פי־כן זה המשפט לאלקים. וה' יתברך
 יודע תעלומות איד לסדר הממון והחפצים
 בכל דור ודור ואסור לגזול ולעשק את חברו,
 ואפלו לחמד הוא אסור חמור, רק צריכין
 להאמין בה' יתברך כי ישרים דרכי ה'. ולקבל
 משפטו באהבה ולשמח בחלקו אשר נתן לו
 ה'. (חושן משפט - הלכות טוען ונטען ג' - אות ב')

(יג) לא תלין פעלת שכיר - כל־אחד
 ואחד, כפי מה שמדבק מחשבתו ביותר
 בעלמא דאתי ושומר את הזכרון ביותר,

חֻקְתֵי תִשְׁמְרוּ בְהִמְתָּךְ לֹא

בְּעִירְךָ לֹא תִרְכַּב עֲרוּבִין תו"א את חקתי תשמרו קידושין לט. סנהדרין ס. בהמתך לא תרביע מציעא צא.

רש"י

כללג גדול צמורה (מ"כ טס יב): (יט) את חקתי תשמרו. ואלו הן צהמתך לא תרביע כלאים וגו',

עיקר שפתי חכמים

ג כמו שאמר הלל הזקן כל מה דעלך סאני לחברך לא תעביד והו כל התורה כולה (ר"ל במצות שבין אדם לחבירו) והשומר מצות שבין אדם לחבירו ישמור בוודאי שאר מצות התורה שהן בין אדם למקום:

לקוטי הלכות

קדושים לא תגנבו ולא תכחשו, לא תעשק ולא תגזל, לא תקם ולא תפור, הינו לגמל חסד עם חברו ולעבר על מדותיו נגדו שאף-על-פי שחברו לא השאיל לו יעבר על מדותיו וישאיל לו פלי הטחת דברים שלא יאמר לו איני כמותך וכו'. ואחר-כך מסים על כל זה ואהבת לרעהו כמוד פי עקר קיום האהבה בין ישראל הוא בשאין מקפידין ואין מקנאין זה על זה במקמונם - (חושן משפט - הלכות הפקדון ה' - אות י"ד)

רוצה שחברו אינו הולך בדרך הישר, אף-על-פי-כן הוא דן אותו לבפזכות ומשתדל למצא בו גם-כן איזה נקדה טובה. ואם אפשר לו לדבר עם חברו באמת ובתמימות בלי שום נצחון של שקר, להפזות חברו אל האמת ולהשיבו לדרך הישר מה טוב ומה נעים, ואם לאו, אף-על-פי-כן אינו שונא אותו, אדרבא אוהב אותו גם-כן, כי משתדל למצא בו נקדות טובות, כדי שיוכל להתמוג עמו ולאהב את עצמו עמו גם-כן. וזה עקר קיום העולם, כי בהכרח שיהיה נצחון ושנוי דעות, כי אין שני בגי'אדם שוין, אבל צריכין שיהיה ביניהם התמוגות והכרעה לטובה, ואז יכול לקבל מכל אדם שפוגע בו ולדבר עמו ולשמע ממנו רמזים גדולים להתקרב אל השם ותברך באתגליא ובאתפסיא, שזה עקר ההרפכה וההתמוגות שצריך להיות בין בגי'אדם, שהם שרש כל הבריאה בלה. (אורח חיים - הלכות ברכות הראיה ה' - אות ו' לפי אוצר היראה - מחלוקת, י')

(יח) ואהבת לרעהו כמוד, אני ה' - הינו שתקבל באהבה כל הרעות והיסורין הבאים עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך, אחר כל היסורים והרעות שיש לך, עדין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי הנה מגיע לך יותר ויותר, חס ושלום, לפי מעשיך. וזהו: ואהבת לרעהו - שתאהב הרע שבא לך, הינו הרעות והיסורין הבאים עליך, חס ושלום, תקבלם באהבה, כי כמוד - כמו שאתה הוא, הינו לפי מעשיך, אני ה' - בעל הרחמים, עדין אני מתנהג עמך ברחמים, כנ"ל. (לקוטי מוהר"ן א' - סימן קס"ה)

(יח) ואהבת לרעהו כמוד - שיאהב כל אחד את חברו כנפשו לקים בשלמות מצות ואהבת לרעהו כמוד שהוא כלל גדול בתורה. ועקר האזהרה על אהבת החברים הוא ביותר בענין הממון כי שם עקר הקנאה והשנאה בידיע לכל ועל-כן מצות עשה ואהבת לרעהו כמוד נסמך אחרי האזהרות שהזהיר בכמה לאוין לבלי לגע בממון חברו רק אדרבא לזהר לסיעו ולחיותו כמו שכתוב שם בפרשת

(יט) את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים - כל אסורי כלאים שהם בלאי אילן וזרעים וכלאי הפרם וכלאי בהמה וכלאי בגדים סמכין התורה זה לזה כמו שכתוב כאן את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע